

# КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО РИНКУ

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** Досліджено основні аспекти конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. Визначено основні чинники підвищення рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств.*

***Ключові слова:** конкурентоспроможність, ефективність, підприємство, господарська діяльність*

***Abstract.** The main aspects of the competitiveness of agricultural enterprises are studied. The main factors of increasing the level of competitiveness of agricultural enterprises are identified.*

***Keywords:** competitiveness, efficiency, enterprise, economic activity.*

## Вступ

Важливою характеристикою підприємства, що визначає рівень його ефективної господарської діяльності та забезпечення конкурентних позицій на ринку є конкурентоспроможність підприємства. Високий рівень конкурентоспроможності аграрного сектору є важливим, як для економіки держави загалом, так і для окремих підприємств.

## Результати дослідження

З розвитком ринкових відносин посилюється конкуренція на аграрному ринку, що висуває підвищені вимоги до економічної поведінки підприємств. Підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва значною мірою сприятиме подальше забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Ринкові умови господарювання в сільському господарстві спричинили низку негативних явищ, зумовлених чинниками внутрішнього й зовнішнього середовищ. Стрімке зниження конкурентоспроможності й ефективності діяльності аграрних підприємств відбувається під впливом сукупності зовнішніх факторів, а саме: політичної нестабільності, великої іноземної конкуренції виробників сільськогосподарської продукції, відсутності належної державної підтримки вітчизняних сільгоспвиробників, зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію у зв'язку з низькою платоспроможністю населення та інших складових і внутрішніх факторів [1].

Як зазначається, забезпечення конкурентоспроможності підприємства є обов'язковою умовою його довготривалого та результативного функціонування у динамічному та невизначеному зовнішньому середовищі. Наведене свідчить про необхідність організації конкурентоспроможної підприємницької діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання як основи економічної системи України. Це, в свою чергу, вимагає практичного застосування теорії конкурентоспроможності підприємства, яка слугуватиме підґрунтям для формування систем управління конкурентоспроможністю на рівні кожного окремого суб'єкта підприємництва [2].

Категорія "конкурентоспроможність підприємства" відображає його здатність конкурувати з іншими підприємствами, що перебувають у зовнішньому середовищі, у середовищі функціонування. Взаємодія підприємства з конкурентами може бути як прямою (кооперація), так і нейтральною або протилежною (конкуренти). Подібна взаємодія відображається в залежності ефективності функціонування підприємств системи від зміни ефективності функціонування досліджуваного підприємства. Як показник ефективності в умовах конкуренції виступає конкурентоспроможність підприємства. Вивчення категорії "конкурентоспроможність підприємства" і варіантів взаємодії підприємств у рамках однієї системи дозволяє зробити висновок про те, що для того, щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинне не тільки мати конкурентні переваги, але й уміло їх використовувати [3].

Водночас [4-5], досить повно та системно розкривають поняття конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств у своєму визначенні М. Малік і О. Нужна. На їхню думку – це здатність суб'єктів економічної діяльності аграрної сфери пристосовуватися до нових умов

господарювання, використовувати свої конкурентні переваги й перемагати в конкурентній боротьбі на ринках сільськогосподарської продукції та послуг, максимально ефективно використовувати земельні ресурси, якомога повніше задовольняти потреби покупця шляхом аналізу структури ринку і гнучко реагувати на зміну його кон'юнктури [5].

Конкурентні переваги сільськогосподарської продукції як джерела конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства утворюються, передусім, у межах операційного циклу, що включає етапи ресурсного забезпечення, виробництва та реалізації продукції. Наявні та доступні обсяги, якісні властивості та вартісні характеристики ресурсів є потенційними конкурентними перевагами, які можуть бути сформовані на етапі ресурсного забезпечення. Ці конкурентні переваги слід розглядати як основу для створення переваг у сферах виробництва, реалізації продукції та управління. Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства, передусім, пов'язана з використанням трудових і природних (зокрема земельних) ресурсів. Земля як основний фактор сільськогосподарського виробництва, характеризується кількісними (площа сільськогосподарських угідь) та якісними параметрами. Визначальною є родючість землі, рівень якої визначається сукупністю біологічних, агрохімічних та агрофізичних показників. Висока родючість слід розглядати як потенційну конкурентну перевагу [2].

У сучасних умовах нестабільного конкурентного середовища господарська діяльність підприємств є надзвичайно складною, тому утримання своєї "ніші" на ринку та ведення успішної конкурентної боротьби можливе за умов організаційного, технічного й технологічного оновлення сільськогосподарського виробництва, посилення концентрації й індустріалізації з урахуванням екологізації виробництва тощо. Цього можна досягти за рахунок: залучення інвестицій та інновацій в сільськогосподарське виробництво з метою переходу на інтенсивний тип розвитку шляхом комплексної механізації та автоматизації виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій, поглиблення спеціалізації й концентрації виробництва; поглиблення вертикальних інтеграційних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу; забезпечення прозорості й ефективності використання державної підтримки агропромислового комплексу шляхом оптимізації кількості та змісту державних цільових і бюджетних програм, поступового переходу від надання державної підтримки аграрним підприємствам до сприяння розвитку сільської місцевості, ринкової інфраструктури аграрного ринку; забезпечення державою інформаційної підтримки інвестування в розвиток аграрного виробництва, спрощення процесів реєстрації аграрних інвестицій, посилення дорадницьких послуг на регіональному рівні з питань маркетингу, менеджменту тощо; проведення моніторингу внутрішнього й зовнішнього аграрних ринків для попередження загроз продовольчій безпеці країни. [1].

### **Висновок**

Основними чинниками, що впливають на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств аграрного ринку є: вдосконалення нормативно-правової бази у сфері аграрного бізнесу; поліпшення інвестиційного клімату в державі; підвищення рівня якості трудових ресурсів; залучення фінансових ресурсів для впровадження інноваційної діяльності аграрних підприємств.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Вінніченко І.І. Еволюція підходів у дослідженні конкурентоспроможності. Агросвіт. 2013. Вип. 21. С. 10-13.
2. Николок О. М. Оцінка конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства: методичні основи. Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Сер. Екон. науки. 2015. Вип. 11, ч. 5. С. 52-57.
3. Партута Т. О. Конкурентоспроможність підприємства та механізм її забезпечення / Т. О. Партута, Т. В. Фесенко // Інвестиції: практика та досвід. - 2012. - № 12. - С. 91-96. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd\\_2012\\_12\\_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2012_12_25)
4. Гомза В. М. Шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / В. М. Гомза // Економіка АПК. - 2014. - № 12. - С. 109-115. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/E\\_apk\\_2014\\_12\\_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_12_18)
5. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми /М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К.: ННЦ “Інститут аграрної економіки УААН”, 2007. – С. 198.

*Руда Лілія Петрівна* – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: rudalist\_ok@ukr.net

*Ruda Lillia P.* – PhD (Econ), Associate Professor of the Department of Economic Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: rudalist\_ok@ukr.net